

אין אמינות לנתוני החמאס

12.06.2025 | זכי שלום | written by

הודעת דוברת הבית הלבן

במסיבת עיתונאים בבית הלבן, ב-3 ביוני 2025, התייחסה דוברת הבית הלבן, קרולין ליבייט (Karoline Leavitt), לדיווחים של תנועת החמאס שישראל ביצעה טבח בקרב אזרחים שבאו לקחת מזון באזור המיועד לכך.

הדוברת ציינה באורח ישיר דיווחים של BBC כי "טנק ישראלי הרג 26 אנשים בעזה"; "הצלב האדום טוען ש-21 אנשים נהרגו באזור חלוקת המזון בעזה"; "בירי של חיילי צה"ל נהרגו 31 אנשים ברצועה". בסופו של דבר, אמרה הדוברת, נאלץ ה-BBC להודות שאין לו אימות לנכונות דיווחים אלה.

בעקבות דיווחים אלה פנה החמאס לאו"ם בדרישה כי יפעל למנוע את הפעלת "מנגנון ההרג" של ישראל (killing mechanism). מזכיר האו"ם, אנטוניו גוטרז (António Guterres), מיהר לגנות את הטבח.

"הממשל", אמרה הדוברת, "מודע לדיווחים אלה ובוחר את מהימנותם. בניגוד לכלי תקשורת שונים אנחנו לא מתייחסים להודעות החמאס כאל הודעות אמינות (we don't take the word of Hamas with total truth). ארצות הברית תמשיך בבדיקת הנתונים לפני שתאשר אותם".

היא הציעה שעיתונאים החפצים בדיווחי אמת ינהגו באורח דומה כדי לצמצם את דיווחי הסרק בעולם (reduce the amount of misinformation that's going around the globe). ה-BBC, מצידו, הכחיש את דברי הדוברת כאילו התברר לו שהדיווחים שמסר אינם אמינים.

ככל הידוע, זו הפעם הראשונה בתולדות העימות הנוכחי בין ישראל והחמאס שהממשל מערער בצורה כל כך נחרצת וחד-משמעית על אמינות דיווחי החמאס בהקשר של אירועים שבהם נפגעים אזרחים רבים. באירועים קודמים נטה הממשל לקבל את דיווחי החמאס כאמינים, לעיתים תוך הסתייגות רפה. אגב, גם בארץ דיווחו כלי תקשורת רבים על אירועים צבאיים ברצועת עזה תוך ציון דיווחי החמאס מבלי שהציבו סימן שאלה משמעותי לגבי אמינותם.

תמונת מצב

בהתייחסות של הנשיא ביידן לדיווחים של החמאס על מספרי הנפגעים בעזה כשבועיים לאחר פרוץ המלחמה, תחת הזעזוע הקשה של מתקפת החמאס ב-7 באוקטובר 2023, אמר הנשיא ביידן דברים דומים: "אין לי מושג", קבע הנשיא ב-25 באוקטובר 2023, "האם הפלסטינים מדווחים

אמת באשר למספרי הנפגעים בצידם. אין לי אמון (I have no confidence) במספרים שהפלסטינים מציגים בפומבי".

בהמשך שינה הנשיא ביידן את טעמו. באירוע רב-נפגעים בפברואר 2024 הסתמך הנשיא ביידן על נתונים שמסר החמאס. כשנשאל דוברו על מקורות המידע של הנשיא באשר למספרי הנפגעים הסתפק בקביעה שהוא הסתמך על "נתונים שפורסמו בגלוי" (publicly available data). מאוחר יותר הוא קבע שישראל הרגה "יותר מדי" (too many) אזרחים חפים מפשע, כולל ילדים, ברצועת עזה. קביעה זו הסתמכה כמובן על נתונים שפרסם משרד הבריאות של החמאס ברצועת עזה.

בעקבות תקיפה ישראלית בבית ספר ברצועת עזה ב-10 באוגוסט 2024 פרסם החמאס הודעה כי 70 אזרחים נהרגו בתקיפה על "בית הספר". מבלי להתייחס להודעתו של דובר צה"ל כי התקיפה כוונה למפקדה של החמאס, ובהסתמכות על דיווחי החמאס בלבד, מיהרה סגנית הנשיא, קמלה האריס (Kamala Harris), למתוח ביקורת על פעילותה הצבאית של ישראל: "אנשים רבים מדי (far too many) נהרגים ברצועה". האריס הודתה כי לישראל יש זכות "לרדוף" (go after) את החמאס; עם זאת יש לה גם "אחריות חשובה" (important responsibility).

בדבריו בפני באי הוועידה של המפלגה הדמוקרטית באוגוסט 2024 צעד הנשיא כברת דרך חמורה מאוד מנקודת ראותה של מדינת ישראל בהקשר של פעילותה הצבאית ברצועת עזה. בהתייחסות ישירה לטענות של המפגינים הפרו-פלסטיניים מחוץ לאולם שבו נערכה הוועידה כי ישראל מבצעת "רצח עם" ברצועת עזה אמר: "יש להם סיבה טובה למחאה" (they have a point). אנשים רבים מדי נהרגים בשני הצדדים.

גם האיחוד האירופי אימץ לו את נתוני החמאס כדי לעצב מדיניות ביקורתית כלפי פעילותה הצבאית של ישראל ברצועת עזה. בהסתמכות על נתוני משרד הבריאות ברצועה שלפיהם נהרגו ברצועה 3,924 אנשים מאז חידוש האש במרץ 2025, קבעה הממונה על יחסי החוץ באיחוד האירופי, קאז'ה קאלאס (Kaja Kallas), לא ברור על סמך מה, כי "הפעילות הצבאית של ישראל בעזה מרחיקה לכת מעבר לצורך להילחם בחמאס" (go beyond what is necessary to fight) (Hammas).

סיכום

נתוני החמאס על מספר הנפגעים ברצועה המופצים באמצעות משרד הבריאות שלו נתקלו בשנים האחרונות במידה רבה של ביקורת מצד חוקרים בתחום הפלסטיני. מומחים לדמוגרפיה ולסטטיסטיקה הצביעו גם הם על המופרכות הסטטיסטית של הדיווחים בפרסומים שהוצגו והוסברו שוב ושוב מעל במות רבות. למרות זאת, חמאס מצליח להנחיל לתקשורת הבינלאומית ולארגוני סיוע בינלאומיים, ובאמצעותם למנהיגים בעולם, את הנרטיב השקרי שלו.

הנרטיב החמאסי מהודהד על ידי התקשורת הבינלאומית ובהתבטאויות ביקורתיות ונטולות אחריות של מנהיגים פוליטיים כלפי ישראל. בולטת התעלמות כמעט מוחלטת מהאחריות הישירה של חמאס למותם של אזרחים פלסטינים בשל השימוש הציני והאכזרי שהחמאס עושה במתקנים אזרחיים והומניטריים כדוגמת בתי חולים, בתי ספר, מחסני מזון ותשתיות אונר"א. הדבקות הבלתי אחראית והמוטה של גורמים רבים במערכת הבינלאומית בנתונים שמציג חמאס, במקביל לביקורת חריפה המוטחת בישראל והתעלמות ממאמצי צה"ל לצמצם ככל הניתן את הפגיעה האגבית באזרחים, מעודדות את חמאס לדבוק בדרכי פעולתו ולסיכון חיי אזרחים פלסטינים ותורמות בסופו של דבר לפגיעה באזרחים פלסטינים.

חמאס שואב עידוד מהביקורת הבינלאומית המוטחת בישראל, מהדהוד הנרטיב השקרי שלו ומההתעלמות הכמעט מוחלטת של התקשורת הבינלאומית, ארגוני הסיוע הבינלאומיים בהובלת האו"ם ומנהיגים פוליטיים מתרומתו ומאחריותו הישירות לטרגדיה הפלסטינית. תמונת מצב זו מעודדת אותו להמשיך לדבוק באותה אסטרטגיית פעולה ולהקשיח עמדות במשא ומתן. המשמעות, במבחן התוצאה, היא הרחקת המלחמה מסיומה על מחיריה הכבדים גם בעבור אזרחים פלסטינים.

לאורך כל העימותים עם ישראל הצליח החמאס, בתחכום רב, ליצור מומנטום אדיר של לחץ בינלאומי על ישראל. כל זאת, בין השאר, על בסיס העובדה שנתונים שהוא פרסם על מספרי הנפגעים ברצועה, באמצעות משרד הבריאות הפלסטיני, התקבלו במערכת הבינלאומית כנתוני אמת. ישראל מצידה התקשתה לעמוד מול מציאות זו, בין השאר משום שלמרות שהצליחה מעת לעת להפריך נתונים שדווחו על ידי חמאס, אך התקשתה להציג נתונים שונים מאלה שהציג החמאס שייחשבו כאמינים.

הממונים על מה שקרוי "הסברה" במדינת ישראל, ובעיקר משרד החוץ ודובר צה"ל, חייבים להעצים את המאבק לערעור אמינות דיווחיו של החמאס ולחשיפה שיטתית של אסטרטגיית הפעולה של החמאס ותרומת הארגון ואחריותו לאובדן חיי אזרחים פלסטינים.

במקביל, המאמץ ההסברתי/תודעתי חייב להתמקד גם בביקורת כלפי התקשורת הבינלאומית, ארגוני הסיוע ומנהיגים בינלאומיים הממשיכים להישען על דיווחי חמאס ולהדהד את הנרטיב החמאסי תוך הימנעות מהטחת ביקורת קשה בארגון והבלטת אחריותו ותרומתו למצב הקיים.

עתה, ומשהציב הממשל האמריקני באורח נחרץ וחד-משמעי סימן שאלה גדול סביב אמינות דיווחי החמאס על מספרי הנפגעים בצידו, מדובר באירוע רב-חשיבות במאבק על התודעה בעימות הקשה בין ישראל לחמאס. מעתה, ועם הגברת מאמצי ההסברה והתודעה של ישראל ותמיכה של הממשל האמריקאי במאמצים אלו ובהעצמת הפקפוק באמינות דיווחי חמאס, כך יש לקוות, יתקבלו דיווחי החמאס על מספרי הנפגעים ברצועה במידה רבה של פקפוק. אם מדינת ישראל תירתם ובמשנה מרץ למאמץ התודעתי ותתייחס אליו כאל רכיב קריטי של המלחמה נגד חמאס, גדלים הסיכויים שמאבק זה יצליח. הישגים במאבק התודעתי וההסברתי הזה יפחיתו

להערכתנו את הלחץ הבינלאומי על מדינת ישראל, וחופש התמרון שלה יגדל במידה רבה.